

# Aandachtsvelden en onderzoeksfilosofie van het BTVO

Uitgebreide versie

## 1. Inleiding

### 2. Doelstellingen en activiteiten van het BTVO

- *Onderzoek*
- *Beleidsondersteuning*
- *Kennisuitwisseling en –verspreiding*

### 3. Aandachtsvelden van het BTVO

- *Probleemanalyses*
- *Beleidsanalyses*
- *Methodenontwikkeling*

### 4. Voor wie is het BTVO interessant?

## 1. Inleiding

Veiligheid en leefbaarheid als maatschappelijk probleem

Wie vroeger een criminaliteitsprobleem signaleerde, werd aangeraden een andere krant te gaan lezen. Tegenwoordig zullen nog maar weinig mensen in deze 'raad' een serieuze oplossing zien van wat ze doorgaans beschouwen als een omvangrijk maatschappelijk probleem.

De toename van problemen betreffende veiligheid en leefbaarheid heeft ertoe geleid dat steeds meer instellingen en organisaties zich op enigerlei wijze met deze problemen zijn gaan bezighouden. Van oudsher zijn het de instellingen van het strafrecht, zoals de politie, het openbaar ministerie, de rechterlijke macht en dergelijke, die een vanzelfsprekende bemoeienis hebben met criminaliteitsverschijnselen. Recenter zijn ook lokale overheden en de landelijke overheid zich nadrukkelijker met problemen van leefbaarheid en veiligheid gaan bezighouden. Met behulp van 'integrale veiligheidsplannen' wordt geprobeerd concrete problemen aan te pakken.

Ook bedrijven en instellingen zien zich steeds vaker genoodzaakt na te denken over veiligheidsvraagstukken. Denk bijvoorbeeld aan de spoorwegen, aan gemeentelijke sociale diensten en aan eerste-hulpafdelingen van ziekenhuizen, waar het personeel steeds vaker te maken krijgt met agressie van respectievelijk reizigers, klanten en patiënten. Of aan (winkel)bedrijven die zich met steeds geavanceerdere middelen proberen te wapenen tegen diefstal en oplichting. Of aan woningbouwcorporaties die te maken hebben met bewoners die niet betalen, hun omgeving vervuilen en/of hun burens overlast bezorgen.

Maar ook op hogere 'organisatieniveaus' doen zich problemen voor die om een oplossing vragen. Te denken valt hierbij aan bedrijfssectoren die worden 'vervuild', doordat criminele groepen proberen deze sectoren binnen te dringen om zo hun criminele activiteiten te kunnen organiseren, of om crimineel verkregen gelden 'wit te wassen', et cetera.

Ook individuele burgers zijn zich de laatste jaren in toenemende mate gaan organiseren om bepaalde veiligheidsproblemen op de politieke agenda te krijgen of om bij te dragen aan concrete oplossingen voor problemen die men ervaart. Comités tegen (zinloos) geweld en buurtbewoners die een buurtwacht organiseren, zijn enkele van de vele voorbeelden van particulier initiatief op dit terrein.

Veiligheid en leefbaarheid zijn dus allang geen verschijnselen meer waarmee politie en justitie een exclusieve bemoeienis hebben. Op talloze plaatsen in de samenleving zien groepen burgers, organisaties, overheden, et cetera, zich geconfronteerd met specifieke problemen die om een oplossing vragen.

## **2. Doelstelling en activiteiten van het BTVO**

Het BTVO is opgericht om de hiervoor genoemde instellingen en organisaties -en het beroepsveld als geheel- te ondersteunen bij hun inspanningen gericht op het voorkómen dan wel bestrijden van (bepaalde vormen van) criminaliteit en overlast. Deze ondersteuning kan plaatsvinden in verschillende stadia van de beleidscyclus. Het is ook mogelijk dat de activiteiten zich uitstrekken over diverse of alle stadia van de beleidscyclus. Het BTVO kan zowel strategische als operationele beleidsprocessen ondersteunen.

De wijze waarop het BTVO deze ondersteuning vormgeeft, is driedelig:

- door middel van onderzoek
- door middel van beleidsondersteuning
- door middel van kennisuitwisseling en -verspreiding

### *Ad 1) Onderzoek*

Het verrichten van hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek ter ondersteuning van operationele of strategische beleidsprocessen, vormt de kernactiviteit van het BTVO. Het kan hierbij gaan om zeer uiteenlopende vormen van onderzoek. In hoofdzaak gaat het echter om de volgende drie vormen:

probleemanalyses: onderzoek gericht op het in kaart brengen van een bepaald maatschappelijk probleem (en mogelijk ook de oorzaken en/of gevolgen hiervan);  
beleidsanalyses: onderzoek gericht op de preventie of aanpak van dit probleem;  
methodenontwikkeling: onderzoek gericht op het ontwikkelen van nieuwe methoden (voor zowel onderzoek als beleid).

### Visie op onderzoek

Om dienstbaar te kunnen zijn aan de doelstellingen van een organisatie, dient -in de visie van het BTVO- het onderzoek aan twee aspecten in het bijzonder aandacht te besteden. Het *eerste aspect* is de kwaliteit van de probleemanalyse. Het belang van een goede probleemanalyse wordt in de praktijk nog niet altijd onderkend. Het verrichten van een dergelijke analyse is specialistisch (onderzoeks-)werk, waarvoor het BTVO de vereiste deskundigheid in huis heeft.

Het *tweede aspect* dat bijzondere aandacht vraagt, betreft de kwaliteit van de beleidsanalyse. Succesvolle preventie en beheersing van overlast en criminaliteit zijn afhankelijk van: 1) de mate waarin men in staat is de oorzaken van een bepaald verschijnsel te vertalen in lokale, veranderbare grootheden en 2) de mate waarin men in staat is het beleidsinstrumentarium van de betrokken organisatie(s) af te stemmen op beïnvloeding van deze grootheden. Alleen een gedegen beleidsanalyse kan ervoor zorgen dat de vastgestelde oorzaken van een probleem op een verantwoorde manier worden vertaald naar veranderbare grootheden en dat het beschikbare beleidsinstrumentarium hier optimaal op wordt afgestemd. Het BTVO kan organisaties hierbij ondersteunen.

### *Ad 2) Beleidsondersteuning*

Naast het verrichten van onderzoek, biedt het BTVO ook ondersteuning aan instellingen en organisaties in de vorm van advisering. Deze heeft doorgaans betrekking op de ontwikkeling van nieuw beleid of op enige vorm van toetsing van beleid (voor- of achteraf). De terreinen waarop advies wordt gegeven, strekken zich uit tot die gebieden waar in het verleden ervaring en deskundigheid is opgedaan. Om een indruk te geven, worden enkele terreinen hier genoemd. Advisering kan bijvoorbeeld betrekking op:

- de opzet en inrichting van de informatievoorziening aangaande problemen van leefbaarheid en veiligheid in een organisatie;
- de opzet en inrichting van criminaliteitsanalyse in een organisatie;
- de ontwikkeling van (gestandaardiseerde) routines voor het opstellen van criminaliteitsbeelden of het uitvoeren van (regelmatig terugkerende) beleidsevaluaties;
- de aanpak van specifieke probleemsituaties (zoals overlast door jongeren, overlast door drugshandel of andere illegale handel, overlast in het openbaar vervoer, et cetera);
- de aanpak van specifieke probleemgroepen (zoals overlast veroorzakende jongeren, uitkerings- en belastingfraudeurs, drugshandelaren die onroerend goed opkopen, et cetera);
- de preventie van specifieke veiligheidsproblemen (bijvoorbeeld door het treffen van gelegenheidsbeperkende maatregelen, door pro-actieve opsporing van probleemgroepen, et cetera).

### *Ad 3) Kennisuitwisseling en -verspreiding*

De samenleving 'informatiseert' in hoog tempo. Dit heeft uiteraard ook gevolgen voor instellingen en organisaties die zich richten op de preventie en/of aanpak van problemen van leefbaarheid en veiligheid. De hoeveelheid informatie die potentieel beschikbaar komt voor het beleidsproces, is sterk toegenomen en zal in de toekomst nog verder toenemen. Dit heeft voor besluitvormers in een organisatie zowel positieve als negatieve consequenties. Een positief gevolg is dat door de toename van informatie de kwaliteit van de beleidsbeslissingen vergroot kan worden. Een negatief gevolg is echter, en dat zien we nu al vaak in de praktijk, dat de hoeveelheid beschikbare informatie dermate omvangrijk en versnipperd is, dat men door de bomen het bos niet meer ziet. In deze situatie worden vaak ad hoc strategieën toegepast om de informatiestroom beheersbaar te houden. Een gevolg hiervan is dat niet zelden zeer relevante kennis buiten het zicht van besluitvormers blijft.

Er is veel kennis aanwezig over de (succesvolle) preventie en aanpak van criminaliteitsproblemen, maar de toegankelijkheid van deze kennis laat vaak te wensen over. Dit ligt ook voor de hand: beleidsmakers hebben andere prioriteiten dan het "verkopen" van hun succesvolle ideeën. Het BTVO ontwikkelt strategieën om een betere kennisverspreiding en -uitwisseling op het terrein van leefbaarheid en maatschappelijke veiligheid te bewerkstelligen en kan organisaties hierbij ondersteunen.

### **3. Aandachtsvelden van het BTVO**

Hiervoor is reeds beschreven dat het onderzoek van het BTVO zich laat onderverdelen in drie hoofdvormen:

- Probleemanalyses
- Beleidsanalyses
- Methodenontwikkeling

## *Ad 1) Probleemanalyses*

### Enkele steekwoorden

- criminaliteitsbeeldanalyse
- fenomeenonderzoek
- leefbaarheidmonitor
- veiligheidsscan
- slachtofferonderzoek
- dader(groep)analyse
- netwerkanalyse
- oorzakenanalyse
- (economical) damage assessment
- historisch onderzoek
- trendonderzoek
- risicoanalyse
- prognoseonderzoek

Bij probleemanalyses gaat het om onderzoek naar de aard, omvang en spreiding van verschijnselen van criminaliteit en/of maatschappelijke onveiligheid. Maar ook een analyse van oorzaken en/of gevolgen kan deel uitmaken van dit onderzoek. Met andere woorden, in dit onderzoek staan vragen centraal als: wat is er in deze specifieke situatie aan de hand, hoe is dat zo gekomen, en welke gevolgen heeft dit verschijnsel (in termen van schade, slachtofferschap en dergelijke)? Er zijn heel verschillende invullingen van dit type onderzoek denkbaar. Achter de term 'probleemanalyse' gaan zeer uiteenlopende vormen van onderzoek schuil, die echter gemeen hebben dat ze zich richten op het in kaart brengen van de aard, omvang en spreiding van een specifiek maatschappelijk probleem binnen bepaalde tijdruimtelijke grenzen. Soms aangevuld met een analyse van oorzaken en/of gevolgen van dit probleem.

## *Ad 2) Beleidsanalyses*

### Enkele steekwoorden

- empirische beleidsafstemming
- preventie
- evaluatieonderzoek (proces- en effectevaluatie)
- effectiviteitanalyse
- analyse van best practices

Bij beleidsanalyses gaat het om onderzoek naar beleidsinspanningen gericht op de preventie of bestrijding van bepaalde vormen van criminaliteit of overlast. Beleidsanalyses kunnen betrekking hebben op zowel strategische als operationele beleidsdoelen. Centraal staan vragen naar de aard en omvang van het beleidsinstrumentarium, vragen naar het waar, wanneer, hoe en door wie dit beleidsinstrumentarium is of wordt ingezet, en uiteraard vragen naar de effectiviteit van de beleidsinspanningen.

Beleidsanalyses kunnen grofweg worden onderverdeeld naar drie stadia van de beleidscyclus:

beleidsanalyse bij de formulering van beleid  
beleidsanalyse bij de voorbereiding, de implementatie en de uitvoering van beleid  
beleidsanalyse bij de evaluatie van beleid

### Ad 3) Methodenontwikkeling

#### Enkele steekwoorden

- methodieontwikkeling
- ontwikkeling van onderzoeksstrategie
- instrumentontwikkeling
- technische hulpmiddelen
- analysetools
- ontwikkeling en verbeteren van beleidsinstrumenten
- ontwikkeling van modellen voor evaluatieonderzoek

Methodenontwikkeling kan betrekking hebben op zowel onderzoeks- als beleidsprocessen. Centraal staat het streven om methoden of instrumenten te ontwikkelen die op enigerlei wijze de kwaliteit van het onderzoek of het beleid bevorderen, dat wil zeggen deze efficiënter en/of effectiever maken. Uitgangspunt hierbij is dat in een bestaande situatie knelpunten worden gesignaleerd die om een concrete oplossing vragen.

Bij onderzoek ligt het voor de hand te denken aan de ontwikkeling van nieuwe methoden of hulpmiddelen voor het verzamelen, analyseren of presenteren van gegevens of aan het bedenken van nieuwe onderzoeksstrategieën voor het in kaart brengen van bepaalde (criminaliteits-)problemen. Bij methodenontwikkeling ten aanzien van beleid kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het ontwikkelen van nieuwe beleidsinstrumenten of het verbeteren van bestaande instrumenten. Daarnaast kan worden gedacht aan de ontwikkeling of verbetering van methoden om de effecten van beleid vast te kunnen stellen.

#### **4. Voor wie is het BTVO interessant?**

Het BTVO levert hoogwaardige kennisproducten op het terrein van 'veiligheid en leefbaarheid'. Deze zijn interessant voor organisaties die op enigerlei wijze bemoeienis hebben met dit terrein.

Dit zijn *enerzijds* organisaties voor wie veiligheid en leefbaarheid core business is, zoals politie en justitie, bijzondere opsporingsdiensten, rechterlijke macht, gevangeniswezen, andere instellingen die zich bezighouden met bestraffing (zoals Halt) of met bestraffen (zoals de reclassering), organisaties die zich richten op de opvang van slachtoffers (zoals slachtofferhulp), hulpverleningsinstellingen (zoals de kindbescherming), lokale en landelijke overheidsinstellingen (met name gemeentelijke afdelingen, ministeries en instellingen die zich bezighouden met zaken betreffende openbare orde en veiligheid), maar ook instellingen en bedrijven die zich bezighouden met onderzoek naar deze verschijnselen, zoals universitaire instituten en private onderzoeksinstituten. Ook bedrijven of afdelingen van bedrijven die zich richten op deze zaken, zoals bijvoorbeeld de beveiligingsindustrie, maar ook grote bedrijven met eigen 'opsporingsapparaten' zoals verzekeringsmaatschappijen, et cetera.

*Anderzijds* kan het BTVO ook interessant zijn voor organisaties die veiligheid en leefbaarheid niet tot hun core business rekenen, maar die op enigerlei wijze wel te maken hebben met problemen op dit vlak en daar beleidsmatig iets 'mee moeten'. Denk aan de eerder genoemde sociale diensten, de spoorwegen en de eerste-hulpafdelingen van ziekenhuizen, die in toenemende mate te maken hebben met agressie jegens personeel. Deze lijst kan naar believen worden uitgebreid met bijvoorbeeld onderwijsinstellingen, woningcorporaties, maar ook bedrijven of bedrijfssectoren die op grote schaal te maken hebben met bijvoorbeeld diefstal, oplichting of verduistering.